

F18- Kamraten

Nr 31
December 2005

Tidning för F18 kamratförening med medlemmar ur
Kungl Södertörns Flygflottilj/Flygvapnets Södertörnsskolor

J 35 Draken 50 år

Slottet i Tallinn

Besök i Estland

Jan-Olaw besöker bl. a. Narva, utrikesdepartementet och Försvarshögskolan i Tallinn

Gunnar Persson berättar om sitt uppdrag i Sudan. Notera kanonen bland hyddorna.

Innehåll

Ryskortodoxa kyrkan i Tallinn

Resa i Österled sidan 4

Vår kassör J-O Persson har besökt Estland tillsammans med FMV Veteranklubb. Förutom Tallinn besökte de Narva där Karl den XII vann ett stort slag år 1700. Även ett besök på Försvarshögskolan (Estonian National Defence College) stod på programmet.

Klargöring av J35 Draken

Teknikernostalgi sidan 6

Sune Janver, flygtekniker, berättar om sina 27 år med J35 Draken

Jarl Åshage beundrar utsikten från nya tornet

Örlogsbas Ost och helikopterdivisionen vid Berga lades ned den 30 juni 2005 sidan 8

F18-Kamraten var där och dokumenterade ceremonin

Boplatser på väg till HQ

Militärt uppdrag i Sudan sidan 12

Gunnar Persson berättar om sina upplevelser från hans uppdrag för Joint Military Commission/Joint Monitoring Mission i Sudan.

F18 Kamratförening		F18-Kamraten	
Kontaktman Gunnar Persson Torpvägen 24A 147 63 Uttran Tel 08-530 340 06 info@f18.se	Adressändringar och ekonomiska ärenden Jan-Olaw Persson Myntastigen 15 153 31 Järna Tel 08-551 712 50 kassor@f18.se	Ansvarig utgivare Gunnar Persson Redaktion Lars-Eric Larsson sekreterare@f18.se Gunnar Söderberg guso@spray.se Saga och Jarl Åshage jashage@algonet.se	Grafisk formgivning Cobran Grafik saga.ashage@swipnet.se Omslagsfoto Hans Bladh, Jarl Åshage, Gunnar Persson, Jan-Olaw Persson Tryck KP-tryck, Karlskrona

Ordföranden har ordet

Ordföranden i samtal med gerillasoldat från Eritrea. Det Svenska deltagandet i UNMEE (United Nation Mission in Ethiopia/Eritrea).

Aterigen har ett år passerat. Ett år med många stora tragiska händelser som berört många människor runt om i världen; tsunamin, sprängning Londons tunnelbana, jordbävningar och pariskravaller. Givetvis tänker vi på alla dem som drabbats och deras anhöriga. Men vi kan även summera händelser som gör oss glada och positiva. Alla rapporter pekar dock på att allt som händer och drabbar oss slår nya rekord (bra och dåliga) år från år. Vi får hoppas att kommande år kommer att innehålla mer positiva än negativa händelser.

ÄVEN FÖRSVARSMAKTEN GÅR mot ett ödesår och vi kunde läsa i tidningarna att återigen måste bl.a. Högkvarteret bantas med omkring 300 personer. Våra insatsförband "ned-

graderas" till resursförband och de internationella insatserna verkar minska för varje år. Vi får hoppas att detta ändå är förändringar som är början till en nyare och bättre försvarsmakt och inte en total desarmering, som skulle kunna innebära att vi inte längre kan lösa våra åtaganden på ett professionellt sätt.

KAMRATFÖRENINGEN KÄMPAR vidare och kommer att flytta in i det hus där sjukvårdsavdelningen var inrättad. Nuvarande lokal (f.d. avd 6) kommer att rivas för att ge plats åt ett nytt bostadsområde. Vi får därmed fortsätta verksamheten på "hemmaplan". Flytten genomförs första kvartalet nästa år.

HÖSTENS AKTIVITET ÄR en höstträff med information från försvarsmaktens personalavdelning samt en tra-

ditionsenlig middag på Lizas mäss. **VÅRENS AKTIVITETER** ÄR ännu inte planerade, men vi har planer på att genomföra bl.a. en stadsvandring i Stockholm. Styrelsen är fortfarande öppen för förslag på ytterligare verksamheter inför kommande år.

Styrelsen har även deltagit i aktiviteter, som bedrivs av våra närliggande kamratföreningar (F8 och F2).

GUNNAR PERSSON
ORDFÖRANDE

Ps
Vår hemsida har fått mycket beröm. Besök den gärna och ge oss fortsatt respons. Du når den på Internet via www.f18.se.

Ds

Du som har E-post

Vill du ha information om evenemang, som F18 kamratförening anordnar via E-post?

Du får naturligtvis vår tidning i brevlådan som vanligt, men om vi får skicka informationsblad via nätet skulle vi kunna spara en hel del på detta. En distribution av infobladdar innebär kostnad för papper, kuvert, porto och inte minst tryckning. Dessutom skall vi: trycka adressetiketter, klistra etiketterna, klistra frimärken och så slutligen kuvertera och posta.

Du som inte har E-post eller hellre vill ha info hemsänt, kommer naturligtvis att få det i fortsättningen också.

De som accepterar att få info med E-post skicka din E-post adress till sekreteraren. Hans adress är sekreterare@f18.se

Resa i österled

TEXT OCH FOTO: JAN-OLAW PERSSON

Under senare delen av augusti deltog jag i en resa till Estland med FMV Veteranklubb. Jag skall här försöka återge några personligt färgade intryck från denna resa.

Vi startade med buss från Stockholm City på tisdagseftermiddagen den 23 augusti och med det estniska rederiet Tallinks nya färja *Viktoria*, levererad 2004, genomfördes resan mellan Stockholm och Tallinn.

Resan var en kontakt- och kulturresa med besök på för oss svenskar intressanta platser med tanke på de historiska band som vi har med Estland.

EFTER DET ATT VI installerat oss på vårt hotell tog aktiviteterna vid. Vårt första besök var på Estlands utrikesdepartement. Där fick vi en intressant genomgång av Estlands historia, i går, idag och i morgon, samt en redovisning av läget och tankarna kring Estlands militära försvar.

Våra värdar vid besöket var Margus Laidre, stabschef vid UD och tidigare Estlands förste ambassadör i Sverige efter befrielsen, samt brigadör Alar Laneman, stabschef vid Estlands försvarsmakt.

Estland blev medlem i NATO den 29 mars 2004 och EU-medlem den 1 maj samma år. Estland, Finland, Norge och Sverige skall tillsammans sätta upp en Nordic Battle Group (NBG) för fredsinsatser under EU-flagg på någon plats i världen där sådana insatser behövs.

EFTER DETTA FÖRSTA besök var det så dags att ta en titt på Tallinn med omgivningarna. Med bussens hjälp åkte vi runt och vår svensktalande guide, *Evi Sevtsuk*, berättade om de

platser vi passerade. Var det något som var extra intressant såsom den ortodoxa katedralen så blev det avsitning och förflyttning till fots.

Tallinn, som är en gammal Hansa-stad påminner en hel del om Visby och har bland annat en ringmur, till stora delar bevarad, som omger den gamla stadskärnan. Såväl i centrum som i utkanterna av Tallinn har det vuxit upp moderna köpcentra med en del varuhus och butiker av samma märke som vi har i Sverige. Den gamla stadskärnan är dock förskonad från dessa köpen-skapens tempel.

UNDER VÅR ANDRA dag stod ett besök i Narva på programmet. Narva ligger drygt 20 mil rakt österut från Tallinn vid floden Narva, Estlands gräns mot Ryssland. Här utkämpade vår svenske kung Karl XII ett stort slag och besegrade ryssarna i november år 1700.

Ett minnesmärke finns rest vid flodstranden där slaget stod och inne i Narva, i närheten av gränsövergången, finns ett monument med det svenska lejonet som påminnelse om banden till Sverige.

Det svenska lejonet vid Narva

Estland är till ytan något mindre än Småland och Västergötland tillsammans, lite drygt 45 tusen kvadratkilometer varav ungefär hälften är skog. Antalet innevånare är ca 1,35 miljoner.

Av dessa bor 29 % i Tallinn, ca 400 000 personer. Hälften av Estlands befolkning bor i landets fem största städer.

Narva är Estlands tredje stad med 67 000 innevånare av vilka 98 % är rysktalande. Detta nordöstra hörn av Estland är den del av landet som är mest eftersatt och bär störst spår

Minnesmärke över slaget vid Narva

av den tid under vilken Estland tillhörde Ryssland. Detta gäller bland annat industrier som ur miljösynpunkt har en del övrigt att önska.

NÄSTA PUNKT PÅ programmet var ett besök i Tartu som genomfördes under resans tredje dag. Tartu ligger ca 18 mil sydost om Tallin så det blev mycket bussåka även denna dag.

Utefter vägarna är det inte mycket bebyggelse man ser. Landskapet är platt och där det inte växer skog utbreder sig betes- och våtmarker. De senare till fromma för storken som trivs och kunde beskådas här och där utmed vägen. Tartu, Estlands andra stad, har lite drygt 100 000 inneånare och är en gammal universitets- och läroverstad. Även här finns band till Sverige genom att det var Gustav II Adolf som grundade stadens universitet på våren 1632. En staty av kungen finns att beskåda i en park intill universitetet.

Öv Olle Ljung tar emot utanför skolan

ETT BESÖK VID Försvarshögskolan (Estonian National Defence College) stod även på programmet. Överste Olle Ljung som är nybliven ställföreträdande chef för skolan och kurschef för högrekursen, tog

emot oss och berättade om verksamheten.

Skolan drivs gemensamt av de baltiska staterna och är lokaliserad till Tartu. Högrekursen som just startat hade ca 50 elever varav 8 elever från respektive Estland, Lettland och Litauen. Övriga elever kom från andra länder runt om i Europa, bland annat en

från Sverige.

EFTER BESÖKET VID Försvarshögskolan var det dags för ett besök vid universitetet. Detta startade med lunch i universitetsrestaurangen där vår svensktalande guide *Inkari Lindve*, som jobbade som svensklärare på universitetet, anslöt till oss.

Vår guide Inkari Lindve

Hon var verkligen påläst och hade förmåga att kommunicera med oss besökare. Utöver universitetet visade hon oss staden och berättade om Tartus historia. På Rådhusorget finns en fontän mitt framför rådhuset. Den föreställer två kysande studenter under ett paraply. Fontänen är en ny installation men har redan blivit en favoritsymbol för staden.

LÖRDAGEN, VÅR FJÄRDE dag i Estland, var avsatt för egna strövtåg och inköpsaktiviteter fram till aftonen. Då var vi inbjudna till Sveriges ambassad där vår ambassadör, Dag Hartelius tog emot. Han gav oss sin syn på Estlands utveckling. Av de tre baltiska staterna är det utan tvekan Estland som har nått längst i att bygga upp sitt samhälle under demokratiska former. Estland har även kommit längst då det gäller att

bekämpa korruption och laglöshet.

Efter besöket på ambassaden, som ligger inne i den gamla staden, blev det en promenad till Tallinns äldsta restaurang, Olde Hansa. Den är inrymd i ett gammalt köpmanshus nära Rådhusplatsen. Här blev vi serverade en festmåltid, *Handelsgillets lördagsmåltid*, vars innehåll speglade den mat som serverades under Hansa-tiden.

SÖNDAG OCH HEMRESEDAG. Men innan båten kastade loss från Tallinns kaj skulle vi hinna med ännu ett besök, denna gång i de gamla svenskbygderna. Dessa ligger utmed Östersjökusten och på öarna i det nordvästra hörnet av landet. I detta område besökte vi en liten stad som heter Haapsalu.

En liten småstadsidyll med trähus av skiftande slag, alla så pittoreska som trähus kan vara. Ilon Wikland, som illustrerat några av Astrid Lindgrens älskade böcker, hade farföräldrar här och det framgår tydligt var hon hämtat inspiration till sina fina teckningar. Haapsalu, som är en känd kurort, hade ofta besök av det ryska hovet

och andra celebriteter från grannlandet. I början av 1900-talet fick Haapsalu järnvägsförbindelse med Ryssland vilket medförde att tsaren kunde anlända med tåg. Vi besökte också Aibolandmuseet som ligger i Haapsalu och som på ett intressant sätt belyser estlandssvenskarna liv. Vår svensktalande guide hette *Kaire Reilan*.

Hemresa och summering

Vi har under fem jobbiga men väldigt intressanta dagar fått en inblick i dagens Estland. Vi har genomfört besök och fått information som det skulle vara helt omöjligt att ens komma i närheten av om vi åkt på egen hand. Ordförande, i FMV veteran klubb, Carl-Olof Ternryd, hade tillsammans med sin styrelse på ett föredömligt sätt planerat och organiserat resan.

Teknikernostalgi

Min tid som tekniker på fpl J35 började på F13 1960 med omskolning på J35 A-kort och slutade med inskolning på J35J 1988 på F10. En lång och utvecklande tid både tekniskt och personligt. Det är nu 16 år sedan jag lämnade den tekniska tjänsten i FV så jag har fått lite distans till den epoken som framstår till stora delar som positiv.

Fpl J35A *kort* som var den första 35:an jag kom i kontakt var ju i stort sett ett tomt skal med motor i. Teleteknisk utrustning och radar som inte var färdig, ersattes med vikter av olika utförande för att få rätt balans.

Omskolningen som ägde rum på F13 var den 3:e i ordningen och var av mycket god kvalitet. Mycket kunniga och framför allt pedagogiskt duktiga instruktörer och lärare hade rekryterats. Efter omskolningen började så flygtjänsten på förbanden, för min del F16.

Nu kom den tiden då 35:an utvecklades undan för undan J35A *kort* ersattes med J35A *lång*, som seder-

För oss tekniker innebar det ständiga kurser och vidareutbildningar även när det gällde el och vapen. De vpl mekanikerna som vi fick och utbildade var till stor del handplockade, mycket duktiga och intresserade, vilket bl.a. imponerade stort på de finska flygteknikerna, som fick sin utbildning på F18.

Till en början trodde de finska teknikerna inte ett dugg på de i deras ögon långhåriga beväringarna, men fick snart ändra uppfattning bl.a. när några av våra vpl skaffade sig svensk/finsk parlör för att kunna kommunicera med finnarna (finnarna var urdåliga på engelska).

Vårt samarbete med våra vpl mekar utvecklades till ett gott lagar-

I den oroliga värld som vi levde i fick vi mycket incidentberedskap, vilket innebar att en jaktrote ständigt fanns i högsta beredskap på någon flottilj. Denna tjänstgöring var mycket krävande för all personal, särskilt när så väl öst som väst roade sig med att flyga in mot svenskt område för att locka upp jakten. Detta medförde att man gjorde slut på bränslet i våra tankanläggningar och vad värre var, flygtiden på jaktroten, vilket medförde att man fick göra tillsyn på fpl under pågående beredskap. Jaktroten var laddad med skarp ammunition, som tekniker och den vpl meken fick ladda och plundra. Laddat fpl fick inte ställas in i hangar eller bergrum.

Incidentberedskapen för markpersonalen kunde ibland vara 10–12 timmar. För min del är rekordet 17 timmar beroende på att den som skulle avlösa mig uteblev. När det gällde att ha 35:an i högsta beredskap, användes till en början fasta klargöringsplatser med all materiell på plats, detta medförde stor risk för utslagning.

Man utvecklade den rörliga klargöringen, så att det på en flygbas fanns ett antal klargöringsplatser. När så ett företag skulle landa bestämde Vb i Kc, i samråd med klargöringschefen, vilken plats som skulle användas. Fpl anvisades då plats och en klargöringstropp beordrades fram. När fpl kom till platsen anlände samtidigt klargöringstroppen från en uppehållsplats. Klargöringstroppen bestod av klargöringsvagn, tankbil, beredskapsaggregat (bragg), amkärnor med akanam och robotar, samt bogserfordon.

En ansenlig karavan. När fpl var klargjort körde alla fordon utom bragg och bogserfordon undan till skyddad plats, där fyllning av bränsle och komplettering av am gjordes.

Flygplanet laddas

mera blev J35B' (prim) och därefter J35B. De gamla J35A *kort* byggdes om till Sk35C (tvåsits), sedan fortsatte utvecklingen med J35D, E, F och J.

bete. Som regel hade en tekniker en rote och 4 vpl som fick göra mycket av servicen på linjen under överinseende av roteteknikern.

35:or på linjen

1974 avvecklades F18 som jaktflottilj och omvandlades till skolförband (*Flygvapnets Södertörnsskolor*) samt ett baskompani. För oss flygtekniker innebar det inskolning på jaktviggen och Sk60.

Baskompaniets uppgift blev att serva flygvapnets olika divisioner som baserades på Tullinge; som regel en vecka i taget för att bland annat bedriva vingmålsskjutning ute över Östersjön. Dessa övningar flyttades efter några år till Vidsel.

En annan uppgift för baskompaniet blev att med basering i Heby serva fpl som övade landning på landsväg.

Det gick till på så sätt, att fpl landade, stannade vid en klargöringsplats där en tekniker besiktigade fpl:s landningsställ och kylde bromsarna med tryckluft, allt medan motorn var igång. När besiktningen av landställ och bromsar var klar svängde fpl ut på landsvägen och startade. Övningarna upphörde efter ett par år då de ansågs för riskabla. Dessbättre inträffade inga allvarliga incidenter under dessa övningar.

Vid F1:s nedläggning 1981 överfördes Adam Gul till F16 med placering på F18 och blev Petter Röd (Huvudstadsjakten) och vi fick J35F att jobba med i några år.

År 1984 var det så dags att avveckla F18 och förbandet krymte. Baskompaniet reducerades nu till en bastropp med uppgift att hålla fältet öppet samt serva gästande fpl. Det medförde för oss tekniker utbildning på snöröjningsfordon, räddningsbilar, hjullastare och tung lastbil. För att vidmakthålla giltigheten av våra mekcert fick vi tjänstgöra på flottiljer som hade aktuella fpl; F13 när det gällde jaktviggen och F10, som nu hade J35J.

Vid en av de sista praktiktjänstgöringarna på F10 fick jag i stället för praktik hoppa in som lärare och instruktör för några nya tekniker och lära dem bromsskärmsinstallatio-

nen. Praktikveckan fick jag göra vid ett senare tillfälle. Därmed var min tid som 35-mek slut.

Efter att ha jobbat med 35:an i 27 år hade jag fått en speciell relation till Draken i alla dess skepnader ett i mitt tycke mycket vackert fpl som är förknippat med många minnen, mest goda.

SUNE JANVER
f.d. 35-mekaniker

VB	= Vakthavande befäl
KC	= Kommandocentral
am	= ammunition
akanam	= ammunition för automatkanon

Flygplanet har klargjorts och överlämnas till piloten

Försvaret bantar

Den 30 juni 2005 upphörde marinens helikopter verksamhet på Berga

Text och bild Jarl Åshage

Efter 44 år upphörde marinens helikopter verksamhet vid Berga. Helikopterförbandet – 2. helikopterskvadronen, som var det senaste namnet på enheten – delades upp. Huvuddelen flyttade till Linköping, Malmen, resterande till Ronneby (F17). Så sent som 1999 byggdes ett nytt hus med ett modernt torn för flygtrafikledning och meteorologer samt flera administrationslokaler, matsal m.m.

Bakgrund

Den 30 oktober 1957 satte MKO upp ett helikopterförband som den 1 november samma år fick heta 1. helikopterdivisionen. Divisionen var placerad på Bromma.

Den 4 september 1961 var det officiell invigning av Berga helikopterbas med marinens som huvudman. En av de första helikoptrarna

var Vertol 44 från Boeing. Hkp1 blev den militära beteckningen. Helikoptern som hos allmänheten skämtsamt döptes till Bananen på grund av dess svängda flygkropp.

Helikopterbasen på Berga nedlagd. Örlogsbasen med tillhörande fartyg flyttad till Karlskrona. AMF1, kustjägare m.fl. flyttad från Vaxholm till Berga.

Den efterföljdes av en något snarlikt helikopter – Vertol 107 – eller Hkp4 enligt försvarets beteckning. Man fick också en lättare helikopter – Alouette II. Den efterföljdes av Jet Ranger Augusta Bell 206, Hkp6.

Förutom utbildning och rent militära uppdrag, har förbandet också svarat för flygräddningstjänst, både militärt och civilt. I början av 1990-talet deltog förbandet mycket ofta i spaningen efter främmande undervattensverksamhet. Många liv räddades säkert också vid deltagandet i räddningen av besättning och passagerare vid förlista Estonia 1994. Hjärtsjuka och andra akut sjuka har transporterats till sjukhus. Man har deltagit i bekämpandet av skogsbränder; minns den stora skogsbranden i Haninge nationalpark. Vi ett tillfälle räddades en flygvapenpilot ur havet. Det var vid ett rutinuppdrag som en helikopter rakt framför sig fick se en fallskärmshoppare singla ned mot havet. Helikoptern, som tursamt hade både ytbärgare och utrustning med sig, kunde rädda piloten. Han hade fått mycket stora problem med sin J35 Draken och blev tvungen att lämna flygplanet. Piloten fick benbrott på båda benen vid uthoppet med katapultstol.

Stockholm har nu mist tillgången till denna mycket kvalificerade räddningstjänst.

Hkp 4 avvaktar för start efter ceremonin

Organisation

Marinens helikopterverksamhet ingår nu i flygvapnets organisation såsom flygvapnets 4:e flottilj (F4?!).

Helikopterflottiljen med flottiljledning finns på Malmen. Flottiljchef är överste Mats Westin, ursprungligen från kustartilleriet.

Helikopterverksamheten på Boden är flyttad till Kallax. På F21 Kallax finns nu 1.hkpskvadronen.

Av tidigare 1.hkpdiv på Berga har en del flyttats till F17, Ronneby och en del till Malmen.

På F17 finns nu 3.hkpskvadronen och har sjöoperativ verksamhet. Hkpflottiljen på Malmen har markoperativ verksamhet.

5.hkpskvadronen finns på Säve fram till den 31 mars 2006. Från och med 1 maj 2006 skall denna skvadron vara etablerad på F7 Såtenäs.

På Berga kommer en mindre underhållsgrupp för helikoptrar att finnas kvar.

Kawasaki började 1962 att licensbygga BV 107 (Boeing-Vertol 107). Den fick namnet KV 107 (Kawasaki-Vertol 107). Den hette Hkp 4C militärt. Y68 till Y72 byggdes av Kawasaki.

Hkp 6B licenstillverkades i Italien. (Hkp 6, Jet Ranger Augusta Bell 206)

Sista landningen på 1. Hkp-div/2Hkpskvadronen

Nya tornet för flygledare och meteorologer i bakgrunden

Minnesstund vid minnesstenen över stupade kamrater

Minnesgudstjänst och kransnedläggning den 7 november 2005

Draken 50 år.

Jubileum den 25 oktober 2005
50 år efter första provflygningen

Ny bok *Draken 50 år*

Tre medlemmar ur F18 kamratförening har författat ett kapitel om handhavandet av J35:an på marken. Kapitlet ingår i den nya boken *Draken 50 år*. Flottiljens flygtekniker och vpl mekaniker har främst tagit fasta på det som var annorlunda mot tidigare flygplanstyper.

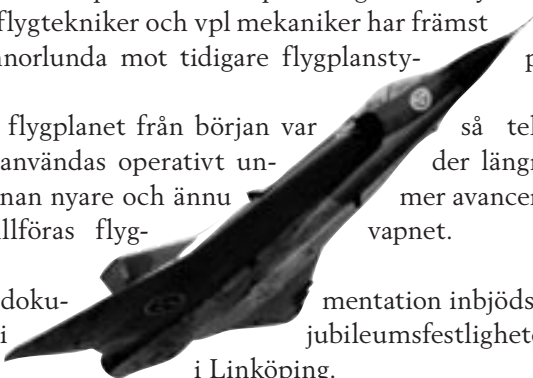
Genom att flygplanet från början var så tekniskt avancerat, kunde det användas operativt under längre tid, än tidigare jaktplan, innan nyare och ännu mer avancerade flygplantyper behövde tillföras flygvapnet.

För denna dokumentation inbjöds de tre författarna att delta i jubileumsfestligheterna på Flygvapenmuseet i Linköping.

Den avslutande middagen på kvällen blev en stor upplevelse för oss alla. Vi fick sitta under de gamla flygplanen i museihallen, som dagen till ära var upplysta av speciella spotlights. En annan upplevelse var också att få träffa alla likasinnade och höra så många kända Drakenpersonligheter berätta om sina upplevelser med J35:an.

De tre från F18 som delgav sina Drakenerfarenheter i boken är:

SUNE JANVER, HENRY SÄFSTRÖM OCH LARS-ERIC LARSSON.

Gripen färdiglevererad till Tjeckien

I slutet av augusti i år levererades de två sista Gripenplanen till Tjeckien

I och med den leveransen av de två sista Gripenplanen är nu beställningen slutlevererad.

Produktionen av Gripenplan fortsätter. Ungefär två plan i månaden blir färdiga.

Det första Gripenplanet av 28 för Sydafrika rullades ut från SAAB i Linköping den 23 oktober. Delta-gående vid ceremonin var bl. a. vd på SAAB Åke Svensson, försvarsministern Leni Björklund och Sydafrikas försvarsminister Mosiuoa Lekota. Planet skall nu provflygas och

leveras sedan på vårkanten nästa år. Vid halvårsskiftet nästa år börjar leveransen till Ungern. Spaningsversionen är då klar och man är uppe i version 18. En rad förbättringar har gjorts.

Förutsättningarna för att få fler kontrakt är goda enligt *Gripen Internationals* VD Johan Lehander.

I dag har *Gripen International* kontrakt på 40 plan. Man har också kontrakt på att bygga om ett antal plan från den första serien. Ombyggnaden innebär att en ny flyg-

kropp tas fram för att bland annat klara lufttankning. Arbetet med detta beräknas ta cirka två år.

Det finns förhoppningar att fler länder beställer Gripenplan. Diskussioner pågår för närvarande med Thailand, men även Bulgarien och kanske också Rumänien kan vara beställare framöver. Indien behöver snart nya krigsflygplan. En order dit bör vara i storleksordningen 130 plan. Får man den ordern har Gripenkonsortiets mål om 200 exporterade plan nåtts.

Jarl Åshage

Nya tider i försvaret

Nätverksbaserat försvar

Kriget skall vinnas med hjälp av informationsteknik

Varje enhet och kanske också alla stridande soldater skall kunna få avancerad information. Dels om fienden och dels om egna resurser. Landbaserade trupper kommer att kunna ha kontakt med t.ex. fartyg, flygplan och även med förarlösa flygplan i framtiden. Ett markförband skall kunna utnyttja en kryssningsmissil från ett fartyg och ett fartyg kunna använda en radarstation i land. De som är uppkopplade kan få all tillgänglig relevant information, även väderdata och trafikinformation.

Flera hundra personer är involverade i utvecklingen av systemet. Mängder av data skall kunna skickas utan att systemet kollapsar. Ett problem är säkerheten mot avlyssning. Vi vill inte att fienden skall dra nytta av informationen. All trafik krypteras. En ändring av innehållet upptäcks direkt och motverkas. Överföringskapaciteten måste vara mycket hög för att alla skall få den information de behöver.

Systemet skall fungera med en militärteknisk standard, som gäller även vid operationer utomlands till-

sammans med utländska förband.

Sverige leder en internationell styrka på 1500 man – *Nordic Battle Groupe* – som består av soldater från Sverige, Finland, Norge och Estland. Sverige har flest soldater; 1100 man.

Enbart kontakt med andra stridande förband via datorbaserad information är dock inte tillräckligt, speciellt utomlands där personlig kontakt kan vara mycket värdefull.

Systemet blir dyrbart och statskontoret har uttryckt betänkligheter över kostnaden.

Gamla tider i försvaret

STRIL (stridsledning och luftbevakning)

1948 övertog flygvapnet ansvaret för luftbevakning och stridsledning av flygplan från armén.

En organisation med indelning i luftförvarssektorer inom respektive Milo växte fram. Inom Milo O skapades tre sektorer, O1, O2 och O3.

Luftförvarssektorerna organiserades vid befintliga flygflottiljer och inom Milo Ö tillhörde sektor O1 F13, Norrköping, O2, F18, Tullinge och O3, F16, Uppsala.

F18 fick därmed status som Sektorflottilj, och var detta fram till 1973.

Vid sektorflottiljerna fanns en Strilbataljon med uppgift att genomföra luftbevakning och stridsledningsuppdrag. För denna verksamhet byggdes ett antal anläggning såsom strilcentraler och radarstationer som förvaltades och hölls i drift av F18 personal.

Strilutbyggnaden startades 1948

och har sedan dess pågått kontinuerligt i olika etapper:

STRIL50 innebar att luftförvarscentraler (Lfc modell/50 byggdes som berganläggningar för rapportering och manuella markeringar på ett stort kartbord.

För optisk spaning fanns luftbevakningsstationer (Ls) som rapporterade till en luftförvarsgruppcentral (Lgc) där all överflödiga information filterades bort innan rapporterna gick vidare till kartmarkören i Lfc

Sektor O2 vid F18 var indelat i tre luftbevakningsområde för optisk rapportering där Lgc fanns i Katrineholm, Södertälje och Älta och Lfc O2 var insprängt i berget på F18.

Luftförvarsorientering (LUFOR) lästes från Lfc och sändes ut på långvågsbandet via LGC och de långvågssändare som tillhörde luftbevakningskompaniet.

Den radarutrustning som till största delen användes inom STRIL 50 var PJ-21. Den bestod av tre delar. En spaningsradar (PS-14), en höjdradar (PH-13) och en indikatorutrustning med två PPI för spaningsdelen och ett HPI för höjdpresentation PJ-21 arbetade på 10-cm bandet, var tillverkad av Marconi i England som utvecklade stationen under andra världskriget. Räckvidden var c:a 200 km.

PJ-21 var en mobil utrustning men på F18 var spaning- och höjddelen inrymda i var sitt bergum med antennutrustningen ovanpå berget. Indikatorutrustning var monterad i Lfc. Från indikatorrummet rapporterade radarobservatörerna till en kartmarkör.

STRIL 50 epoken varade i 10 år och avlöstes då av STRIL 60.

SVERIGES BIDRAG I SUDAN

Text och bild Gunnar Persson

Våren 2002 påbörjade Sverige, efter förfrågan från Försvarsdepartementet, ett bidrag med officerare (monitorer) i Sudan. Bidraget till missionen stod inte under ett FN-mandat utan det var ett antal länder som förenats under Joint Military Commission/ Joint Monitoring Mission (JMC/JMM). JMC/JMM syftar till att hjälpa de båda parterna (Government of Sudan (GoS) och Sudanese People's Liberation Movement/Army (SPLM/A) att hålla den vapenvila som undertecknades den 19 januari 2002. Mandatet är giltigt sex månader i taget och omförhandlas i januari och juli årligen. Missionens högkvarter var upprättat i huvudstaden Khartoum. Eldupphöravtalet (Cease-Fire Agreement, CFA) undertecknades i Buergerstock, Schweiz.

I maj 2002 genomförde jag en uppföljning / kontroll av det påbörjade bidraget. Resan syftade till att på plats följa upp missionens uppstart och upprättande av operationsplaner. Efter hemkomst och utvärdering skulle förslag lämnas om eventuellt fortsatt medverkan.

Norge var utsett som huvudansvarigt land (Lead Nation) för missionen och bidrog med Delegationschef/ Ordförande Brigadgeneral Jan Erik Wilhelmsen.

Brigadgeneral Wilhelmsen

Sverige skulle ställa 5 officerare till missionens förfogande. Vi inledde med 3 officerare och bemannade befattningen som stf delegationschef med öv Anders Hedgren samt 2 militära monitorer. Det blev en mycket intensiv uppstart med byggande av camper och upprättande av patrullbaser i missionsområdet.

HQ Tillö

April 2002 innebar operativ start med internationella monitorer, både civila och officerare.

Det kom att dröja innan antalet monitorer var så många att flera patrullbaser kunde bemannas. Under april-maj 2002 blev första uppgiften för JMC/JMM-gruppen att åka runt i missionsområdet och informera om eldupphöravtalet (CFA).

Blivande patrullbas HQ

Sudan är det näst största landet i Afrika och avstånden är gigantiska. Till missionsområdet söder Nuba Mountains kommer man med konventionellt flyg från Khartoum till flygplatsen i Kadugli. Flygtransporten genomfördes av Sudan Air och det tog ca 2 tim 30 minuter. Därefter hkp ca 10 min ner till dåvarande JMC HQ i Camp Tillö.

Det har varit oroligheter i Sudan med konflikter mellan syd och nord ända sedan 1955 med undantag för 11 års uppehåll i konflikterna. Under den långa konflikten har 2 miljoner människor dött, 4 miljoner har tvingats lämna sina byar och 600 000 har flytt ut ur landet. Efter de senaste 15 årens krigande är alla glada över det avtal som nu undertecknats av parterna.

USA och England var de stora ekonomiska bidragsgivarna i JMC och styrde missionen och dess verksamhet utifrån en sammanslutning som kallades Friends of Nuba Mountains (FofNM). Möten genomfördes bl. a. i Whashington. I Sudan fanns också en lokal FofNM som träffades och diskuterade missionen lokalt.

GoS ansåg att det genom JMC nu fanns större möjligheter än tidigare för fred och ett undertecknande av fredsavtal skulle därmed kunna vara möjligt.

SPLM/A ansåg att det inte kan bli fred och stabilitet förrän det fanns ett gemensamt styre i Khartoum.

Det var första gången som en internationell närvaro har kommit till stånd i området. Det var också en enig stämning som ansåg det viktigt att den uppstartade missionen måste lyckas. Om inte missionen lyckades var risken för fortsatt krig stor. Det var lugnt i området och alla inblandade var medvetna om det avtal som undertec-

nats av parterna. Det fanns inget uttalat hot mot personalen eller missionen. Monitorerna var obeväpnade och erhöll stöd från båda sidor genom parternas närvaro och deltagande i missionens olika team.

Flyktingar i stora mängder började återvända till området. World Food Program (WFP) beräknade att så

Granatkastare inne i en av byarna

många som 150 000 flyktingar hade återvänt. Behovet av förnödenheter och kläder var mycket stort ute i byarna. WFP använde Ryska AN 124 och fällde förnödenheter i stora mängder från ryska AN 124 till de behövande i området. När de fällde förnödenheterna tagit mark fanns resurser att transportera ut dessa till byborna.

Parterna har använt minor och dessa fanns i anslutning till vägar och i de områden som använts för försvar i och runt bergen. GoS har i huvudsak dokumenterat sina mi-

Raserade hyddor/hus

nor. SPLM/A har ingen eller ringa dokumentation, deras minor finns

utlagda i anslutning till deras försvarsområden. När flyktingarna återvänder och boskap börjar förflyttas i området är risken därför stor för minolyckor. Under åren 2002–2005 har det inträffat flera minolyckor.

I Maj 2002 påbörjades minröjning i området kring Nuba Mountain av företaget Ronco. Bl. a. användes minhundar enligt svensk modell.

Juni 2002 inträffade en minolycka (6 döda, 4 skadade). I byarna fanns mängder med ammunition, oxa mm. liggande på marken. Det fanns all anledning att se var man satte ner sina

fötter. Endast enkla markeringar visade var det fanns oxa, kvarvarande ammunition etc. De lokala marknaderna började växa upp under juli 2002. Människorna vandrade därför över hela området varför det blev ännu viktigare att skynda på minröjningen.

Under början av 2003 utbildas från båda sidor totalt 28 nationella minröjare. Dessa utexaminerades i april och påbörjade arbetet med minröjning av sina egna områden.

I oktober 2003 inträffar ännu en minolycka i närheten av Kauda (åtta döda, två skadade).

Rekryteringen av monitorer gick inledningsvis trögt. Vid vårt besök

fanns endast 14 av ca 50 monitorer. SPLM och GoS var etablerade enligt avtalet med lika många representanter i varje team i JMC. Efterhand hoppades delegationschefen att antalet monitorer skulle öka så att operationerna kunde utföras i full skala.

Monitorernas bostäder var inledningsvis mycket spartanska. De bodde ute i området i byggnader och containers.

JMC/JMM delades upp i ett antal sektorer. Inom varje sektor skapades en patrullbas med ett JMC/JMM team. Från baserna bedrivs patrullverksamheten. Ett JMC/JMM-team bestod av minst tre personer; en internationell monitor, en officer från gerillan samt en officer från regeringssidan, oftast fanns även en tolk med i teamet.

Inledningsvis var inte alla patrull-

Rastande minhund

baser bemannade då det saknades monitorer.

Teamen hade inget bra kartunderlag vilket innebar att kartor fick tillverkas mera handarbetsmässigt och kompletteras med nödvändig infrastruktur samt förbandens placering. Nedan beskådar inspektörerna kartorna med stor nyfikenhet.

Patrullverksamheten bestod i att besöka byarna och de olika förbandscheferna för att klara ut läget avseende personal, materiel, förbandsinnehåll. Teamen skulle också informera om JMC/JMM. Att använda personal från GoS och SPLM/A i teamen gjorde att teamen oftast hade mycket lätt att hit-

Bild 13 HQ Camp Tillö op-rum

Våren 2005 etableras missionen UNMIS (United Nations Mission in Sudan)

UNMIS-Missionen

Missionen etablerades 24 mars 2005 och omfattar södra Sudan. Missionen är under uppbyggnad och kommer fullt utbyggd att omfatta 10 000 personer varav 750 militära observatörer. Högkvarteret är beläget i Sudans huvudstad Khartoum. Totalt bidrar 49 länder med personal varav samtliga nordiska länder.

Force Commander är Genmj Fazle från Bangladesch.

ta geografiskt samt att få god kontakt med lokalbefolkningen.

Kontakt nätverken som personalen från GoS och SPLM/A besatt innebär att teamen höll sig välinformerade om hela ansvarsområdet även om vissa avlägsna delar av område inte besöktes så frekvent. I samband med regnperioden är det inte enkelt att ta sig ut i området på grund av dåliga eller obefintliga vägar. Då används ATV (All Terrain Vehicle, se bild nedan) av teamen. De har ett mycket lågt marktryck och tar sig fram nästan överallt. Risken för olyckor med fordonen är stor och är också en stor olycksorsak i missionen.

ATV för patrullerna

Bybor samlade vid ett Djävulsträd.

Mandat

Missionen grundar sig på resolution 1590 i FN:s säkerhetsråd upprättat den 24 mars 2005.

Uppdrag

UNMIS uppgift är att övervaka fredsavtalet mellan den sudanesiska regeringen (GoS) och rebellrörelsen SPLM/A (Sudanese People's Liberation Movement/Army).

Svenskt bidrag

Tre militära observatörer samt två civilpolis

Födelsedagar 2006

92 år
Engelbrekt Carlsson, Tumba

26 April

85 år
Sven Dahlgren, Hägersten
Martin Skoog, Tullinge
Kåge Lindberg, Stockholm
Klas W Normelius, Lund
Åke Nilsson, Huddinge

16 Januari
1 Maj
7 September
10 Oktober
22 November

80 år
Karl-Ivar Åberg-Tiihonen, Järfälla
Sture Lundgren, Bagarmossen
George Lavén, Norrtälje
Gösta Sagerstam, Huddinge
Margareta Brötbacke, Grödinge
Sune Wiberg, Uttran
Herje Jonzon, Tumba
Ing-Mari Wallin-Carlsson,
Södertälje

31 Januari
31 Januari
23 April
5 Maj
8 Maj
13 Juni
15 Juni
6 December

75 år
Svea Nilsson, Tumba
Bo Ljungqvist, Huddinge
Bengt Thelander, Åkersberga
Boris Bjuremalm, Uppsala
Elisabeth Frisk, Stockholm
Kjell Helmersson, Flen
Åke Andersson, Stockholm
Eskil Wallander, Solna
Owe Herö, Uttran
Bengt Ljungberg, Stockholm
Bo Hafdell, Rönninge
Erik Forslund, Älvsjö
Bruno Söderblom, Östersund

1 Januari
4 Februari
12 Februari
15 Mars
3 Maj
4 Maj
22 Maj
19 Juli
12 Augusti
17 Augusti
2 September
27 Oktober
10 December

70 år
Göran Hultin, Täby
John Eriksson, Tumba
Erik Gustafsson, Borås
Sonja Gerdin, Södertälje
Björn Ekberg, Upplands-Väsby
Göran Hultgren, Spånga
Per Nilsson, Haninge
Hans Andersson, Sorunda
Bengt Jämthammar, Veberöd
Harriet Danell, Tullinge
Kerstin Svensson, Hägersten
Bernt Östh, Österskär

8 Januari
6 Februari
21 Mars
28 Mars
25 April
18 Maj
11 Juni
16 Juni
6 September
25 September
16 December
20 December

65 år
Magnus Dager, Huddinge
Roger Roos, Tullinge
Staffan Köhlmark, Abbekås
Lars-Gösta(L-G)Mattsson, Järfälla
Ingvar Nordstedt, Lund
Tore Källander, Tumba
Roger Wikholm, Tumba
Jan-Gunnar Hallman, Uppsala
Lennart Gyllner, Knutby
Thord Linder, Grödinge
Göran Haweé, Harbro
Bertil Andersson, Kolmården
Björn Bendt, Haninge

24 Januari
5 Februari
28 Mars
29 April
7 Maj
14 Maj
29 Maj
15 Juli
23 Augusti
15 September
6 Oktober
31 Oktober
30 November

60 år
Gösta Hermansson, Sigtuna
Stefan Gustafsson, Haninge
Carl-Gustaf Nilsson, Stockholm
Yngve Persson, Vingåker
Kent Dackmar, Tumba

29 Januari
3 Juni
13 Juni
19 Mars
30 September

50 år
Mats Hanqvist, Stockholm
Micael Bäckström, Stockholm
Gunnar Månsson, Nyköping
Lena Fredriksson Postelius, Tumba
Ola Axelsson, Rönninge

9 Februari
9 Februari
5 Mars
9 Juli
1 November

Kamrater som lämnat oss

Berit Branting
Bertil Medbrant
Rolf Hilding

Foto Jan-Olaw Persson

Kyssande studenter
Fontän på rådhusorget i Tallinn